

PETRASOVICS, I. 1995. Drought in the Carpathian Basin. – Proceedings of the International Workshop on Drought in the Carpathian Region 3–5 May, 1995, Budapest, pp. 7–16.

SZÁSZ G. 1993. Az éghajlatváltozás szerepe a növénytermesztés stratégiájában. – Meteorológia és Növénytermesztés (Meteorol. Tud. Nap, 1991), pp. 9–23.

THE CONCEPT OF ARIDIFICATION

by *Á. Kertész*

S u m m a r y

Climate change can also be observed in the countries South-Eastern Central Europe, among them also in Hungary. It is manifested in the increase of mean annual temperature and in the decrease of yearly precipitation at the same time. Deviations from annual mean temperature and from annual precipitation and the trends of annual mean temperature and of annual precipitation give evidence on warming and drying during the last few decades. The average warming for the last 110 years is +0.0104 °C for precipitation –0.917 mm/year. According to our definition the term *aridification* means the physico-geographical processes due to the effect of climate change. Aridification can be detected in the change of the physico-geographical factors.

According to the trend of climate change the climate will develop towards mediterranean characteristics. This will result the change of erosion regime so that the importance of high intensity rainfalls will increase. The change of water regime can be observed as well, both for surface and for subsurface waters. The drop of the groundwater level is one of the most important factors in Hungary, especially on the Great Hungarian Plain.

The change of vegetation is manifested in the change of successions and in a shift of certain associations towards more humid areas.

An aridification trend can also be followed in the development of soils. Since the direct contact between groundwater and salt-affected soils is interrupted the solonchak soil dynamics ceases and a dealkalization process begins.

The research for this paper was carried out as part of the MEDALUS II (Mediterranean Desertification and Land Use) collaborative research project. MEDALUS II was funded by the EC under its Environment Programme contract number EV5V 0128/0166 and the support is gratefully acknowledged.

Translated by the author

Gidai Erzsébet (szerk.): Gazdasági túlélésünk esélyei és az adósság ára – Püski Kiadó, Budapest, 1996. 72 old.

Nehéz a napjainkban zajló gazdasági–társadalmi folyamatokat megérteni még annak az állampolgárnak is, aki egyébként időt, fáradságot és idegzetet nem kímélve igyekszik eligazodni az országos és a helyi politizálás kusza ügyeiben. A gondokat csak növeli, hogy a múltból hozott elméleti és gyakorlati ismeretek leértékelődtek; gyakran inkább gátjai tisztánlátásnak és nem segítik a napi gazdasági eseményekben való eligazodást. Pedig a felelősen gondolkodó, a gazdaságpolitika stratégiai ügyeiben mégis laikus átlagember számára nagyon is szükségesek volnának a közérthető, tárgyyszerű formában közreadott ismeretek, elméleti és gyakorlati „kapaszkodók”.

Ezek megtalálásában és végiggondolásában segít – megítélésem szerint igen csak sokat – GIDAI Erzsébet könyve, vagyis abban, hogy e minden nap olvasható, hallható liberális gazdaságpolitikai elvek nem tekinthetők egyetlen olyan csodaszernec, amelynek segítségével kilábalhatnánk a jelenlegi mély gazdasági válságból.

Itt mindjárt hangsúlyozni kell, hogy nem tartja e gazdasági liberalizmus országunkban már évtizede követett útját egyedül üdvözítőnek, hanem a társadalmunkat leginkább feszítő általános problémák kezelésére más, a jelenlegitől eltérő módokat kínál. GIDAI E. gazdasági gondjaink megoldását nem újabb, „súlytalan lözsongok” ismételtetésében, hanem – a neoliberális gazdaságpolitikával szemben állva – a teljes irányváltásban, szavaival az „*emberközpontú gazdaságpolitika*” útjának kijelölésében látja.

A könyvben szereplő *hét hangsúlyos téma* (1. A gazdasági liberalizmusról és gazdaságunk helyzetéről; 2. Az adósság ára; 3. Az állami vagyon eltűnése; 4. Az elszegényedés megállítása; 5. Kiművelt, egészséges emberfőkre van szükség; 6. Az Európai Unió alkonya; 7. A gazdasági újjáépítés fő pillérei) mindegyike reális gondokkal foglalkozik, a jelen és a jövő sorskérdéseit taglalja, mégpedig tézisszerű tömörséggel, a legfontosabb elvi (vita-) szempontok ütköztetésével, a gazdaság válságához vezető korábbi (eddigi) gazdaságpolitika „credményeit” bemutató adatokkal.

A Szerző válságkezelésre, a gazdasági túlélésre terápiát is kínál, ám hangja ismét csak nem a sokat, és legtöbb fórumon hallható neoliberális közgazdászoké, hanem a nemzeti elkötelezettségű szakfőnök, akinek gondolatai és érvei a nemzeti közjót, a haza megmaradását, remélt felemelkedését szolgálja. GIDAI E. *tézisei* ugyanis végkicsengésükben óvatos optimizmust sugároznak és esélyt adnak nemzetgazdaságunknak, az ország gazdasági–szociális fejlődésének, amennyiben a társadalom idejében megálljt parancsol gazdasági, emberi erőforrásaink további pusztításának. Véleménye szerint szakítani kell a ma uralkodó földrajzi és más természeti adottságainktól, kulturális hagyományainktól idegen koncepciókkal, vezérlő elve a nemzeti érdekek védelme.

GIDAI Erzsébet tollából a 80-as évek elejétől érvényesülő magyarországi monetáris gazdasági iskola és gyakorlat kritikája hitelesnek tűnik. Olyan szakember írja ugyanis ezeket, aki elismert közgazdászból és társadalomkutatóból lett egyben közéleti személyiség, aki a társadalom szociális és pszichés állapotának kiváló ismerője, a jövő kutatás nemzetközileg is elismert szaktekintélye, a TV, a rádió és a sajtó gyakori interjúalánya, továbbá az országos, ill. önkormányzati fórumok szókimondásáért is közmegbecsülésnek örvendő részvevője.

Úgy tűnik, hogy közéleti szerepléseinek fenti tapasztalatai, valamint a hazai és nemzetközi tudományos tanácskozásokon a vitavezetések során elnökként kapott impulzusai ösztönözték arra, hogy e könyvét megírja. Ami nyilvánvalóan gondolatainak, nézeteinek nem befejeződése, hanem olyan stációja, ami alapján a jövőbeni remélhető szakmai viták eredményeként majd tovább lehet lépni.

Mint geográfus, könyvének 6. fejezete (Az Európai Unió alkonya) kapcsán teszem meg észrevételeimet. A Szerző jól látja, hogy a „föderatív Európa létrejötté”-ben a lehetséges forgatókönyvek mindegyikében a regionális, ill. az országok közötti kapcsolatok alapvető fontosságúak lesznek. Négy forgatókönyve (1. Az Európai Unió kiteljesedése; 2. Nyugat-Európa teljes integrációjából Közép- és Kelet-Európa kimarad; 3. Németország közép- és kelet-európai szerepvállalásának növekedése; 4. Az integrációs folyamat megtorpan és megindul egy dezintegrációs folyamat) közül én a 3. bekövekezésének adok nagyobb esélyt és pedig oly módon, hogy Németország gazdasági érdekei serkenteni fogják a gazdasági nagyhatalom és közép-európai – tradicionális – szomszédai közötti együttműködést. A közép- és részben kelet-európai régió államainak csökkenő pénzügyi, gazdasági együttműködésének létrejötte után a második forgatókönyv szerint fognak alakulni a dolgok, mégpedig úgy, hogy bár Kelet-Közép-Európa része lesz a fejlett nyugat-európai integrációnak, de csak lazább szálakon, és csak közvetett módon, a német gazdaság közvetítésével tudja majd kapcsolatait kiépíteni az Európai Közösség tagállamaival.

Végül a „földrajzos” megjegyzése: A Szerző „Gibraltártól az Urálig terjedő Európá”-jának feltételezett (itt nem részletezett) régiói vitaalapnak tekinthetők. A gazdaságföldrajzi irodalomból kiindulva e probléma tisztázásában, a régiókutatásban érdekelt földrajzos kutatók javaslatai a *hét* régió elhatárolásának pontosításában – amibe bizonyos átfedések is beleférnek – sokat segíthetnének, ami kiváló lehetőség volna az európai integráció kutatásában egyaránt érdekelt közgazdászok és földrajzosok együttműködésére.

RÉTVÁRI LÁSZLÓ